



Az országos dalárszövetség

A budapesti nemz. zenede

A budai zeneakademia

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap három negyed iven. zeneművelletekkel, zeneszerzők és zeneművészek arcképeivel.  
Ugy a lap szellemi részét illető közlemények, mint a kiadóhivatal ügykezdő tartozó levelek a társulat igazgatóságához (váci utca 3) intézendők.

Budapest, 1883. február 19.

Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Külföldre egészévre 8 frt, félévre 4 frt

Előfizethető a „Harmonia” nemzeti zeneműkereskedésben. Budapest, váci utca 3 s vidéken minden könyvkereskedésben. — Egyes szám ára 15 kr.

Kiadja a „Harmonia” magyar zeneművészek társulata.

Felelős szerkesztő: Dr. Hubay Károly.

## Wagner Richárd. †

1813. május 22-én született Lipcsében. Atyja rendőrségi hivatalnok volt s nagy érdeklődést tanusított a színház iránt. Tőle örökölte a színház szeretetét. Bátyja, Albert ismert énekes és színész, a kinek leánya Wagner-Jachmann Johanna ünnepelt drámai énekesnő volt. Wagner mostoha atyjától, Geyer Lajos drezdai színésztől tanult festeni és rajzolni, s ez nagy segélyére volt később darabjainak scenikai megalkotásánál, a dekorációk tervezésénél. Már mint gyermek tanúságot tett költői tehetségeiről. Különös körülmény, hogy kezdetben visszariadt a zongoratanulás technikai nehézségeitől. Egyáltalában költő akart lenni és Shakespere mintájára tragédiákat írni.

Első zenei élvezetet Weber Bűvös vadászában talált. Lipcse sok alkalmat nyújthatott neki, hogy megkedvelje a zenét. Beethovennek Goethe Egmontjához írt közzenéje ébresztte fel benne az elhatározást, hogy zenész lesz. A párisi júliusi forradalom (1830-ban) oly hatalmas hatással volt a 17 éves ifjura, hogy egy forradalmi nyitányt írt. Ezután buzgón adta magát zenei tanulmányokra. Beethoven 9-ik szimfoniája hatalmasan izgatta. Maga is írt egyet, melyet 1832-ben Bécsben akart előadni, de csalódva kellett visszatérnie. Később Prágában adta elő a szimfoniát. Prágában belekezdett egy opera-szövegbe „A menyegző” címmel, de nem írta meg teljesen. 1833-ban ismerkedett meg Laube Henrikkel, a ki erősen buzdította a fiatal embert, hogy a színház számára fejlesztesse tehetségét.

1834-ben a magdeburgi színházban zeneigazgató lett s itt fejtette ki dirigálásának zseniális módját. Itt ismerkedett meg első nejevel, Planer Minna színésznővel. 1836. husvétkor elhagyta Magdeburgot, Königsbergbe ment zeneigazgatónak, a hol azonban a színház megbukott. Königsbergből Rigába ment s itt legtöbb idejét zeneszerzésre fordítá. 1839-ben már készen volt „Rienzi” két felvonása. Ugyanez évben Párisba

ment s bár nagy szükséggel kellett küzdenie, mégis befejezte „Rienzi” s a Bolygó hollandi”-ba is belefogott.

1842-ben visszatért Párisból, Drezdába ment, a hol elfogadták Rienzi, melynek rendkívüli sikere volt. 1843. január 3-án követte ezt a „Bolygó hollandi”: mire Wagnert a drezdai udvari színház karmesterévé nevezték ki.

1843—44-ben fejezte be „Tannhäuser” s még ez évben elkészíté a „Mesterdalnokok” tervét; majd azonban a „Lohengrinbe” fogott. 1845. október 19-én került színre Tannhäuser, de nem volt először oly hatása, mint a minőt a szerző várt. De azért nem lankadt buzgalma s befejezé a Lohengrint.

Az 1848. év korszakalkotó volt Wagner életére. Már ekkor tett előtanulmányokat a „Niebelungok gyűrűjéhez és Siegfried halálát” akkor költötte. A szabadságra törekvő mozgalomból remélte a színház reformját is; adott be egy programot is a szász kormánynak, melyet azonban ez elvetett. 1849-ben részt vett Drezdában a májusi fölkelésben; ennek elnyomása után pedig szöknie kellett a porosz csapatok elől. Előbb Párisba, majd Zürichbe ment, a hol kiadta röpiratát a „jövő művészetéről”, s innentül fogva nevezték el Wagner irányát a „jövő zenéjének.”

A reakció nem bocsáthatta meg szabad szellemét; ellenben Liszt, ki akkor Weimáriban volt, védelmére kelt s ő adatta elő 1850-ben „Tannhäuser” meg Lohengrin”, melyek hamar bejárták Németországot, csak Drezdából maradt számkivetve az ötvenes évek végeig.

Ezalatt megjelent egy más műve „Az opera és dráma”, melyben kifejté az összes művészetek összműködésén alapuló teoriáját. 1853-ban már készen volt a Niebelungok gyűrűjének költeménye, mig zenéje megírása tizenöt évig tartott. Minthogy 1859-ben sem engedték meg neki, hogy visszatérhessen Németországba, innét Párisba ment, a hol „Tristan és Isolde” operáját akarta előadni. Az előadás azonban nem jött létre; hangversenyei pedig megbuktak. Mikor Napoleon parancsára 1860. márc. 13-án a nagy operában előadták

Tannhäusert, elleneinek tüntetése valóságos botránnyá fajult.

Ezalatt megnyerte az engedélyt a visszatérésre. Bécsben talált leghálásabb talajt műveinek. De Tristánját itt sem adták elő. Ennek dacára folyvást dolgozott a „Mesterdalnokok“ operán. 1864-ben elhagyta Bécsét és Zürichbe ment. Kárpótolta eddigi mellőzését II. Lajos bajor király, ki meghívta Münchenbe, hogy ott fejezze be és adassa elő műveit.

Tudjuk, hogy II. Lajos bajor király mennyire rajongott érte és mily bőkezűen támogatta művészi feladatainak teljesítésében. De 1866-ban az irigység kimarta őt s megint Zürichbe ment. De a király mégis előadatta 1868-ban a Mesterdalnokokat s 1870-ben a Rheingoldot.

1870-ben vette el Liszt Cosimát, ki férjétől, Bülowtól

### Wagner Richard.

A művészet dísz csarnokának egyik büszke oszlopa dőlt ki: Wagner Richard nincs többé. Késő éjjel jött Velencéből az a megrázó hír, hogy az a férfiú, kit a műtörténelem kora legnagyobb dramatikus zeneköltőjének nevez, hirtelen meghalt. A zenevilág a legkiválóbb zenei lángészt gyászolja benne, Németország pedig hírneves művész hazafiát, kinek merész szelleme és hatalmas akarat-ereje az opera műfaja számára Németországnak biztosította az uralmat. De Wagner nevezetessége evvel még távolról sincs kimerítve: ő egy teljesen egyedül álló jelenség a történelemben és nemcsak művészete történelmében, melyben nevét művei által örököltette meg. Benne azon hatalmas és hatalmaskodó természetek egyike testesült meg, kik nem akarnak a már járt úton vándorolni, kik merész és erős kézzel nyulnak a haladás kerekéi közé, hogy más, még nem járt utakra vezessék. Magasratörő szellemének merész röpte messze vitte őt a köznapiasság szűk korlátú céljai fölé és magába vetett, sziklaerős, semmiféle támadás által meg nem ingatható bizalma, démoni hatalmat biztosított neki azok fölött, a kik szavainak hittek. Mely időben létezett oly teremő művész, a ki szavaival és tetteivel a nyilvánosságot annyira felizgatta, elváltasztotta és annyira uralkodott fölött, mint ő, működésének fél évszázada alatt? Az óriási hatás és a befolyás, melylyel e működés a világra nézve bírt és még ezentúl bírni fog, oly rendkívüli, hogy annak határa be sem látható addig, míg egy másik lángész nem tűnik fel hasonló nagyságban. Még mindig folyik a vita a Wagner által felállított elvek igazsága fölött, de a művész fölötti ítéletnek e teoriákhoz kevés köze van.

Akár igazak, akár hamisak azok, az nem változtat azon a nagy felszabadító tette, melyet az opera Wagnernak köszönhet. Őt illeti az érdem, hogy azt az elcsenevést, ferde irányú keveréket, melyet operának neveztek, szemérmetlen vadságból a művésziesség tiszta légkörébe emelte.

Midőn Wagner „Rienzi“ operájával a színpadra lépett, valószínűleg hasonló érzelmektől volt áthatva, mint darabjának hőse: hazája szomorú állapotának láttára. Németország operája a folyton emelkedő productió álgazdagsága mellett a hazugság, üresség és külsőség reménytelen állapotában volt, művésziesség nélkül, ódián és kiélten. És Wagner ezt csak akkor tudta meg igazán, mikor operájával az első kísérlet meghiusult és csakis ezen első opera színrehozatala alkalmával jött jövő működésének iránya és célja iránt tisztába. Ezentúl a romantikus iránynak hódolt, mely az ezután következő „Tannhäuser“, „Lohengrin“ és „A repülő hollandi“ operákban kitűnő kifejezésre talált. Mi fiatalabbak, már csak hallomás után ismerjük azt a hatalmas benyomást, melyet e művek a szakértőknél, a zeneművészek legelőkelőbbjeinél előidéztek. Természetes, hogy ellenfelekből, nyílt ellenségekben és visszautasító kritikuskban sem volt hiány. De ellenfeleinek nehéz állásponjtuk volt, mert Wagner művei mindenütt győzedelmeskedtek és bámulói mindinkább szaporodtak. Az előkelőbb kritika ellenmondása még inkább felizgatta a kedélyeket és arra indította őket, hogy a megtámadott zeneköltő mellé sorakozzanak. A zenevilág két táborra osztott, melyek elkeseredett harcot folytattak az új irány mellett és ellen. A csatazaj immár lecsillapult, habár a csata sorsa még nem dőlt el, habár a harcok még

nem tértek pihenni. De az ellenséges táborok közt máris észlelhető a közeledés. És mindezek közepette elveszítette az egyik tábor lángész, hatalmas vezéré, a világ pedig — ellenfeleit is beleértve — egy halhatatlan, ellenfelei által is bámult és tisztelt jelenséget. Valószínű, hogy a halál engesztelő hatalmának sikerülni fog a két ellenséges tábor közt a zene-művészet jövője javára teljes egyetértést létrehozni. Hisz abban mindnyájan meggyeznek, hogy Wagner nagy volt, összehasonlíthatlan szellemmel és hatalmas lángésszel. Helyét a műtörténelemben a színházzal szemben való jelentősége szerint fogják kijelölni, melynek legfényesebb tulajdonságait szentelte; de életének legfontosabb tette működésének azon tisztító hatásában áll, melyet első fellépte óta az operára gyakorolt. Az opera tarthatatlan, elzüllött állapotának véget vetni, erős kézzel kijelölni az ideális mű szervezetét és alapvonalait, ezek voltak Wagner céljai, melyeket a bayreuthi színházával egy lépéssel közelebb hozott a megvalósuláshoz. Ha a görögök a hősök harcát a sors ellen isteneknek való látványnak nevezték, akkor mi, a modern világ fia, kik tanui voltunk egy nem kevésbé hatalmas harcnak, melyet Wagner a mostoha viszonyokkal, a tömeg indolenciájával, a megszokotthoz való lusta ragaszkodással vívott, kénytelenek vagyunk meghajolni ezen egy ember akaratereje és ideális törekvése előtt.

Azt a tisztító tüzet, melyen az opera Wagner óta átment, csakis a nagy mester beható reformjai idézték elő. Azok az opera-szövegek, melyek a 30-as és 40-es években az addigi irányban írtak, hatalmas ellenfelekre találtak Wagnernak hasonlíthatlanul magasabban álló költői szövegeiben és lassan-lassan kezdték be-

## T Á R C A.

### A zenészek fajai.

Egy kis természetrajz.

A zenészek faja az egész világon el van terjedve úgy annyira, hogy csak a lakatlan szigeteken, vagy kietlen szikla-tetőkön nem található, mert ott közönség hiányában képtelen megélni. Ép úgy nem található a vízben sem, a minék oka a velük született ellenszenv, melyet ez elemmel szemben éreznek. Annál inkább szeretik a szabad levegőt, a hideget és a meleget egyaránt, különösen a sert, ha hideg és a püncsöt, úgy szintén a kapucint, ha meleg.

A zenészek faja 7 csoportra oszlik, különböző mellekesoportjaikkal, melyeknél azonban az a különös jelenség észlelhető, hogy a himmem sokkal nagyobb számban van elterjedve, mint a nőnem, amiért is az utóbbiak nagy keresletnek és kedveltségnek örvendenek.

A csoportok nevei a következők: 1. Zenészerzők. 2. Karnagyok. 3. Zongorázók. 4. Vonósok. 5. Fafűvők. 6. Rézfűvők és 7. Dobosok.

Csoport 1. Zenészerzők. Rendetlen, némileg vad külsővel; romantikus-phantasztikus tekintettel; ha-

lánték kissé kidülledő, ami Gail tanár esalhatatlan tana szerint nagy zenészetű képességekre mutat. Az újjak ténától feketék. Késsé lesoványodott testalkattal bírnak. E faj legtöbbszörre kis szobakban lakik; sok dohányfüstnek és rosszul metszett lamapából folytan keletkező bűznek az okozója; szereti a bort, mely azonban ritkán található közelében, minék következtében a vízzel is megelégszik. Vérmérséklete: cholericus-sanguinicus. Szekrény: üres. Kilitások: Magyarországon reménytelenek. Szív: nagy és könnyen megindítható. Életének tartama: túlságosan hosszú, de irigyeinek rövid. Vagyon: nyomtatatlan kéziratok, vonalozott hangjegypapír és mind a 24 hangnem.

Csoport 2. Karnagyok. Az által ismerhetők fel, hogy orrukát kissé magasán hordják és a hátsó lábakon állnak, rendes körülmények közt nejük és két esoda-gyermekük van. Egész életüket próbákon, hangversenyeken és a zenekarban töltik. Rendesen operákat írnak, melyeket a közönség nem akar megérteni, a miért is annak hátat szoktak fordítani. Rendesen kissé gorombák és határozottan monarchikus természetűek. Vérmérsékletük: családapias. Alegro moderato.

Csoport 3. Zongorázók. E csoport oly szapor, mint a gomba. A természet egyenlő ismertető jellel ruházta fel a hozzá tartozókat. Mindnyájuk ugyanis

hosszú, sima haját viselnek, melynek esüskéi két oldalt előre esingnek azért, hogy a szünetek alatt hátrasimittassanak. Az újjak fölötté hosszúak. A láb-újjhegyek a folytonos pedáltiprástól felfelé állók. Tartózkodási helyük: a szalonok, frakkok és részben glacé-kesztyűk is; a theát sok rummal szeretik. Kedvence hangnemük: Des-Dur.

Csoport 4. Vonósok. E csoport valamivel tartózkodóbb az előbbinél, mitán többségük nagyobb részt a zenekarokban van elfoglalva. Felismerhetők azon, hogy bal kezük újjairól lerággják körmeiket; kabátjuk bal mell-zsebéből rendszeren selyem kendő esüskéje kandikál ki, melylyel újjajukat és a hürokat törlik meg. A hegedűsök társalgási nyelve többszörre finom. Ritkán erős testalkatnak.

A brácsások rendszeren különöek: némileg kritikusok és inkább hallgatagok, mint bőbeszédűek. Itt selyemkendők esüskéi nem kandikálnak ki a zsebből, mert a zenekarban a közönség tarka kendő is megjárja. A fagottisták iránt titkos, benső, de be nem vallott rokonszenvet éreznek.

A gordonkások mély érzellemmel, elegikus hangulattal és előkelő nyugalommal bírnak. A zárt ajkak körül a magánjáték alkalmával, bizonyos nemes vonás mutatkozik. Szakálluk sima és gondosan ápol.

látni — még Wagner ellenesei is — hogy az opera mégis másra van hivatva, mint annak kifejezésére, a mit prózában elmondani nem érdemes. A szöveg szavainak zenei kezelése tekintetében szintén szigorúbb szabályokat kezdtek követni.

A drámai zene határát Wagner új kifejezésekkel és formákkal bővítette és ez különösen korábbi operáiról mondható. De a mester már a „Lohengrin“-ban is a zenei architektúra egy új módját mutatja be, különösen az első finále összehasonlításában. A legnagyobb művészetet működésének közepe felé mutatja a „Mesterdalnokok“-kal és „Tristan“-nal, melyek bizonyos értelemben legjobb — ha nem is legnépszerűbb — művei közé tartoznak.

Ha Wagner működését mint zeneszerző és költő csak körvonalozni akarunk, akkor kénytelenek volnánk az operának az utolsó három évtizedbeni fejlődésének történetét megírni. Most úgyis nyilván e körvonalnak csak a körvonalát adtuk az olvasónak, melyet azonban, a mennyire lehet, kiegészíteni fogunk.

Utolsó művét a „Parsifal“- után „A győzők“ cím alatt akarta megírni és állítólag már nagyon előre haladott vele. De a sors másképpen akarta. A nagy mester, a hatalmas, alkotó lángész nem fejezhette be az utolsó művét és nem adhatta életet azoknak a nagy alakoknak, melyek ragyogó képzeletben előtte lebegtek. Tetteit a történelem, nevét a halhatatlanság örökíti meg.

## Wagner naplójából.

Wagner önéletrajzából több, gyermekkorára vonatkozó adatot sorolunk fel, melyek élénk világot vetnek a nagy zeneköltő fejlődésére.

Wagner Richárdnak neveznek, 1813. május 22-én született Lipésében. Atyám rendőri tisztviselő volt s félévvel születésem után halt meg. Mostoha atyám, Geyer Lajos, színész s festő volt, néhány vígjátékot is írt, melyek közül az egyik: „A betlehemi gyermekvilkosság“ sikert aratott; családomban vele Drezdába költözött. Azt akarta, hogy festővé legyek, de igen ügyetlen voltam a rajzolásban. Mostoha atyám is korán, alig hét éves koromban halt meg. Kézzel halála előtt a zongorán játszani tanultam az „Über immer Tren und Redlichkeit“-ot s az akkor egészen új „Jungfernkranz“-ot; halála előtt egy nappal mindkettőt el kellett játszanom a mellékszobában; hallám, a mint gyenge hangon mondá anyámnak: „Talán lehetsége van a zenéhez?“

Korán reggel, a mint meghalt, a gyermekszo-

bába lépett anyám, minden gyermeknek mondott valamit s hozzám így szólt: „Belőled csinálni akart valamit.“ Emlékszem, hogy sokáig azt képzeltem, miként lesz belőlem valami.

Kilenc éves koromban iskolába adtak, tanulni akartam. A zenéről nem volt szó; két nővérem jól megtanult zongorázni; hallgattam őket anélkül, hogy én zongoraleckéket kaptam volna. Mísem tetszett nekem annyira, mint a „Büvös vadász“; többször láttam Webert házuk előtt elmenni, a mint a próbáról jött; mindig szent félelemmel tekintettem reá. Egy házi tanítótól, a ki Cornelius Nepost magyarázta nekem, zongoraórákat kaptam végre.

Alig voltam túl az első újjgyakorlatokon, titokban először is betanultam hangjegyek nélkül a „Büvös vadász“ nyitányát; tanítóm egy ízben meghallászt az azt mondta, hogy nem lesz belőlem semmi. Igaza is volt, egész életemben nem tanultam meg zongorán játszani.

Ettől kezdve csak magamnak játszottam, csakis nyitányokat és pedig a legrosszabb újjfogásokkal.

A zenével való e foglalkozás azonban csak nagy mellékfoglalkozás volt; görög, latin, mitológia s ókori történetek voltak a fődolgozók. Verseket is írtam. Egy ízben meghalván valamelyik tanulómrólunk, a tanítók felhagyták, hogy verset írjunk elhunytára s a legjobbjik ki fog nyomtatni. Az enyémet nyomatták ki, de csak miután sok dagályos részt eltávolítottam belőle. Tizenegy éves valék ekkor. Költővé akartam lenni; szomorújátékot terveztem a görög minták után.

Megtanultam angolul is, és pedig csak azért, hogy Shakesperet pontosan megismerhessem; versekben lefordítam Romeo monológiáját. De csakhamar felhagytam az angollal; Shakespere azonban mintaképem maradt; nagy szomorújátékot terveztem, a mely körülbelül Hamletből és Learból volt összetéve. A terv rendkívül egyszerű volt, negyvenkét ember halt meg a darab folyamában és kénytelen valék a legtöbbet szellemként újra felidézni, mert különben nem lettek volna személyeim az utolsó felvonásokban.

E darab két évig foglalkoztatott. E közben elhagytam Drezlát s Lipésébe mentem. Az ottani Nikolai-iskolában egy osztályllyal hátravetettek; e körülmény annyira elkeserített, hogy ettől kezdve felhagytam a filológiai tanulmányokhoz való minden vonzódással. Rest és kikapó valék. Mialatt befejezém, először ismerkedtem meg a lipéséi Gewandhaus-hangversenyeken Beethoven zenéjével. Benyomása reám mindenható volt. Megbarátkoztam Mozarttal is, különösen Requiem-jével. Beethoven zenéje Egmont-hoz annyira fellekesített, hogy a világ minden kincséért sem adtam volna ki kezeimből kész szomorújátékomat másnék, mint ily zenével ellátva. Bizton hittem, hogy e szükséges zenerészt magam is megírhatom, de mégis jónak láttam megmagyaráztatni előbb magamnak a generálbasszus némely főszabályát. Hogy gyorsan átessen rajta, kikölesönöztem nyole napra Lagier „Módszer“-ét s buzgón tanultam

belőle. Tanulmányom azonban nem hozott oly gyorsan gyümölcsöket, a mint hittem; a nehézségek izgattak s lebilincseltek; elhatároztam, hogy zenészsévé leszek.

E közben fölfedezte családomban nagy szomorújátékomat; nagyon elszomorodott, mert nyilvánvaló volt, hogy e közben gyökeresen elhanyagoltam iskolai tanulmányaimat s szigorúan rászorítottak azok szorgalmas folytatására. Ily körülmények közt elhagytam zenei hivatásom titkos fölismerését, de azért egész esendben egy szonátát, egy quartettet s egy áriát komponáltam. Midőn eléggé megérelelődöttnek éreztem zenei magántanulmányomat, előállottam végre felfedezésével.

Tizenhat éves valék ekkor, főleg Hoffmann olvasása által a legörültebb miszticizmusra hangolva nappal, félálomban vízióim voltak, melyekben megtestesülve jelent meg előttem az alaphang, a tere, a quint s feltárták fontos jelentőségüket; tele volt értelmetlenséggel, a mit feljegyeztem. Végre egy derekas zenészt bíztak meg tanításommal; szegénynek ugyanez meggyűlt a baja; meg kellett értenie velem, hogy intervallumok s akkordok, a miket különös alakoknak s erőknök vétem.

Mi lehetett elszomorítottabb az enyémeke nézve annak megértésénél, hogy e tanulmányban is hanyag s rendetlen valék? Tanítóm fejét rázta, úgy látszott, itt sem fogom semmire sem vinni. Tanulási kedvem mindinkább esökkent, jobbnak láttam nagy orchester számára nyitányokat írni, melyek egyikét elő is adta egy ízben a lipéséi színház. E nyitányok voltak balgáságaim tetőpontja; annak könnyebb tájékoztatására a ki netalán tanulmányozni akarja a partitúrákat, három különböző tintával akartam azokat leírni: a vonó-hangszereket vörössel, a fa-fúvó-hangszereket zölddel s a pléheszközöket feketével.

Beethoven kilencedik szonátájának Pleyel-féle szonátává kelle törpülnie e esodásan kombinált nyitányal szemben. Az előadás alkalmával sokat ártott különösen az egész nyitányon át rendszerint minden négy ütemmel megújuló dobverés fortissimóban. A közönség előbb esodálkozott, majd leplezetlenül boszankodni kezdett, végre engem mélyen megszorító derűtséggel telt el a dobverőnek e makkassága fölött. Ez az első előadás nagy befolyással volt reám.

## A zene története.

(5. folytatás)

### VII.

## A legrégebbi ütő-hangszerek.

A D o b.

Ez öt hangszer eredete elvész a régi idők homályában. Legrégebbi válfaja a chinai „T u k u“, mely kezdetben égetett

Általában véve mondható, hogy a gordonka befolyással van kezelőjére. A gordonkások fölfogása rendszeren subjectiv. Sötét mellényt és tiszta közelőket viselnek.

A nagybőgősök legnagyobbbrészt nagy, izmos oszlop- és szoborszerű alakok. Markaikkban rendkívüli kitarítás rejlik. Keveset dolgoznak hangszerükön, de lassan, szilárdan és határozottan. Erősen tubakolnak és pedig a gordonkással egy szelencéből. Kézzsorításuk felejtethetetlen emlék marad az illetőre nézve. Meg vannak róla győződve, hogy ők a zenekar támaszai, de nem beszélnek róla és csak a karnagygyal gorombáskodnak, mert tudják, hogy annak jó viszonyban kell velük maradni.

Csoport 5. F a f u v ó k. Ezek legtöbbszörre ábrándozó, érzélgős egyéniségek.

Az első fuvolás áradozó, ábrándos természetű, míg a pikulás szeret viceelni. Mindketten szeretik a süteményt, a liquert, a kirándulásokat és az életet. Szekrényükben található egy frakk, a hozzá tartozó kellekkel. Itt a selyemkendők esüskéi ismét kandiálni kezdenek.

Az oboe-isták keskeny, hosszú arcú, vékony ajkú, rövid hajú, sovány és halvány egyének, hajlamuk van az intriguához, szeszélyesek, érzékenyek, esodálják a saját hangszereiket, kissé félreismertek-

nek tartják magukat, szolid életmódot folytatnak és csak titokban isznak.

A klarinétisták nagyobb pretensióval lépnek fel, jól néznek ki, finom ajkakkal bírnak és hajlamuk van a szeretetreméltóságához. Szeretik a dallamot, melegvöröket a legmagasabb fokig és egy visszatartott szvendélylyel bírnak, melylyel azonban senki nek sem ártanak.

A fagottisták alapjukban kedélyes emberek; habár külsőleg világosságot kerülőknek és magukba vonultaknak látszanak, míg ismerősök közt eredetiek, esodálatosak és humorisztikusok. Ha megvénülnek, kiállhatatlanokká válnak. Fagottjuk; menyaszszonyuk és már előre örülnek az 5-ik felvonásnak, melyben egy ütem magán-játékuk lesz. Megjelenésük kissé Fülöplajos-szerű, jó férjek és esodálapák. Itt már nincs selyemkendő-esüske.

Csoport 6. R é z f ú v ó k. Inkább alacsony, mint középterműek, meglehetősen erős testalkatúak, kevés szellemi szépséggel, inkább húsosak, mint esontosak, sok sört isznak, szeretnek „kuglizni“, kedvelik a dohányt és a burnót.

A kürtösök bírnak köztük a legmélyebb érzélemmel. Szidják az újabb zeneszerzőket, mert nehéz ürtérzeteket írnak, szolónál rendszeren nagy jártasság-

gal gixereznek és aztán esodálkozva razzák fejüket és a többi e csoportozhoz tartozókhoz hasonlóan játékközben szemet hunynak.

A trombitások merészebbek, vállalkozóbb szelleműek, tüzezebbek, egész odaadással szeretik a nyílt hangokat és különösen a dupla „C“-t.

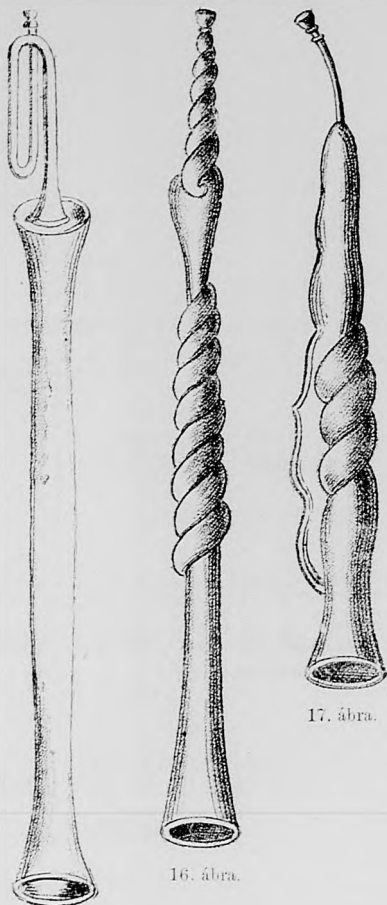
A puzónások szeretnek szabadon, kényelmesen ülni. Wagner-féle és Meyerbeer-féle operáknál szeretik hangszerük sokoldalúságát titogatni. Areuk játékközben feltűnően megváltozik. A dobosokkal és trombitásokkal „pertsu“ viszonyban vannak; szeretik az erős, keserű liqueurt, hébe-korba kissé túloznak és kevesebb érzéssel, mint tetterővel bírnak.

Csoport 7. D o b o s o k. Az e csoportozhoz tartozók külseje semmitmondó; az üst-dobos kivételével, a ki rendszeren jól ápolt kis bajuszszal és bizonyos intelligenciával bír és szereti, ha játékközben nézik. Meyerbeer és Berliozt üst-dob-ideái miatt tiszteli és dohártyáját úgy szereti, mint a saját gyermekeit. A gyakori hangolás okoz csak az üstdobosnak titkos fájdalmat. Az üst-dobosok talán a legméltatlanabban félreismert zenészek, mert kevés zongorázó van, a ki annyira szívet-lélekkel tudna dobolni, mint ők.



**Wagner Richard. †**

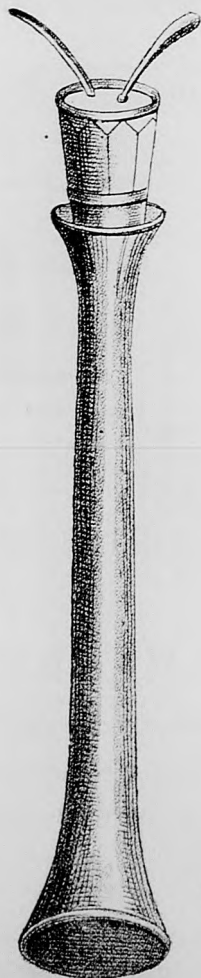
földből készült s mindkét oldala állatbőrrel volt bevonva.



15. ábra.

16. ábra.

17. ábra.



18. ábra.

A dob egy nemét már az aegyptomiak is használták, mely bőrrrel bevont abroncsból állott.

A régi zsidó népnél különböző nagyságúak dívatoztak. A maiakhoz leginkább hasonlított az úgynevezett „A dufe“, mely azonban mégis eltérő lehetett a mai üst-dobtól (Kesselpauke). Az „A dufe“ alakját a 22. ábra mutatja.

A görögök és rómaiak sajátzerü dobokat használtak, valamint a régi celto-k és germánok is, melyek elüti alakkal bírtak a keleti népekéitől.

A régi korban a dobolás mesterségének egész céhje volt, s ha valakinek vagy valaminek az ünnepélyen céhbéli dobosok doboltak: az igen nagy kitüntetésnek vétetett. Németországban még csak 60 évvel ezelőtt is csak nemesek, magas állású tisztviselők vagy doktorok jelenlétében volt szabad dobolni. — Abissiniában még ma is 50—60 dobos jár elől s veri a dobos a pergetőt, valahányszor a király megjelen a nép közt.

A három-szög. (Triangel.)

E magában véve nem nagy jelentőségű zengő szer legkevesebbet változott és időkől fogva a mai napig s alakja ma is olyan, mint régente. (23. ábra.)

(Folytatása következik.)

### Külföldi zenekronika.

Lipcsében a „Stadttheater“-nek január havában 18 opera estélye volt, 12 különböző operával. Ezek közt színre került Meyerbeertől „A proféta“ háromszor, Wagnertől „Tannhäuser“ és „Lohengrin“ kétszer, Rubinsteintől „A Maccabäusok“ háromszor és Brülltől „Az arany kereszt“ kétszer. Ugyanott a „Gewandhaus“-ban m. hó 31-én megtartott hangversenyen előadták Schumann „Paradies und Peri“ című zeneművét nagy sikerrel. Az előadásban kiténtek a magánrészekben a nők közül: Kufferath Antonia, Spies Hermína és Verhulst Luiza, a férfiak közül van der Meden tenorista és Schelper. — A m. hó 27-én megtartott 7-ik kamara-hangverseny alkalmával Mozart születésnapjának évfordulóján kizárólag az említett mester művei adtak elő, és pedig G-moll vonós ötösön kívül, a még kevésbé ismert trió: zongorára, klarinétre és violára Es-durban, továbbá zongora-ábrándja C-durban és a szerenáde fúvóhangszerekre B-durban. A közönség a kifogástalan és szabatos előadást élénken megtapsolta. — F. hó 2-án a „Stadttheater“-ben volt hangverseny. A műsor Wagner, Berlioz, Schumann, Bruch, Schubert, Chopin, Schmidt és Brahms műveiből volt összeállítva.

Róma-ban a jelenlegi hangverseny-idény fölötté élénk és különösen a „Società del Quartetto“ és a „del Quintetto“ úgyszintén az „Orchestrale“ emelik tevékeny működésükkel az idény ebbeli élénkségét. — Az „Apollo“-színház sorsa még mindig nem akar jobbra fordulni. Így a „Guarany“ legutóbbi színrehozatalának óriási fiasco volt a vége, úgy hogy a közönség a darabot nem is akarta végig hallgatni. Most a szerepek változtatásával akarnak kísérletet tenni, de félt, hogy ez is hiú erőlködés fog maradni. — Annál jobban virágzanak azok a színházak, melyek operettekkel foglalkoznak. Nem kevesebb, mint 7 színház pénztárát töltik meg itt az operettek. A legjobb operette-előadások az átalakított Quirino-színházban folynak, a hol Tomba társulata tartja előadásait. Ez után következik az Argentina-színház Bergonzoni társulatával, mely legutóbb egy „Armi ed

Amori“ című újdonsággal nagy sikert aratott.

Weimarban az udvari színháznak a lefolyt évben összesen 77 opera-előadása volt, 41 különböző operával. Ezek közt adatott Aubertól „A fekete dominó“ kétszer, „Az ördög része“ háromszor, Beethoventől „Fidelio“ kétszer, Bellinitől „Norma“ kétszer, Bizettől „Carmen“ négyszer, Boieldieutól „A fehér nő“ háromszor, Cherubinitől „A vízfordó“ kétszer, Flotowtól „Mártha“ háromszor, Lisztől „Szent Erzsébet“ kétszer, Lortzingtól „A fegyverkovács“ négyszer, Marschnertől „Hans Heiling“ kétszer, Meyerbeertől „A Hugonották“ háromszor, Mozarttól „Figaro lakodalma“ kétszer, Nicolaitól „A víg nők“ kétszer, Schmidttől „Alibi“ kétszer, Stadtfeldtől „Hamlet“ kétszer, Verdítől „A Troubadour“ kétszer, Wagnertől „A repülő hollandi“ háromszor, „Lohengrin“ négyszer, „A mesterdalmokok“ kétszer, „Tannhäuser“ háromszor, Webertől „A bűvös vadász“ kétszer.

Hannoverben a királyi színház ötödik bérlet-hangversenyén Wagnernek „Parsifal“-előjátékát és Berlioznak „Symphonie fantastique“ című hatalmas zeneművét adták elő ritka sikerrel.

Párisban az Antoine Guillot de Sainbris által szervezett és vezetett „Société chorale des amateurs“ m. hó 25-én egy hangversenyt rendezett, a mely arról volt nevezetes, hogy abban Händel „Saul“-ját, Hiller „Loreley“-ját és Gouvy egy miséjét, Párisban, vagyis általában Franciaországban először adták elő.

Berlinben Eugen d'Albert zongoraművész a második saját hangversenyére a következő műsort állította össze: „Sonata Appassionata“ Beethoventől, Nocturna C-mollban, Ballada F-durban, keringő As-durban Chopintól, „Études symphoniques“ Schumanntól, Barcelona G-durban, Etude C-mollban és Polonaise „Le Bal“-ból Rubinsteintől, Valse Impromptu és a Rákóczy-induló Lisztől. A nagy hangversenytermet az utolsó helyig megtöltte a közönség, mely a rendkívüli technikával és ritka művészettel előadottakat élénk tetszés-nyilvánításokkal kísérte.

Mailandban az Andreoli tanár által rendezett második úgynevezett népies hangversenyen zenekari művekből Mendelssohn „Ruy Blas“ nyitánya, Dvorák 3-ik számú legendája és Beethoven Eroica symphoniája adatott elő. Ezen kívül Barbi énekesnő Händeltől, Haydntól, Rossinitől és Schumanntól énekelt dalokat, míg Andreoli tanár Chopin, Liszt és a saját szerzeményeit játszotta zongorán.

Stuttgartban a hatodik bérlet-hangversenyen zenekari műveken előadásra került Mendelssohn „Hebrida“-nyitánya és Beethoven Eroica-symphoniája.

### Hazai hírek.

\* **Wagner-ünnepély.** A budapesti filharmonikusok egyesülete legutóbb tartott választmányi ülésében elhatározta, hogy Wagner Richárd emlékének kegyeletes ünnepet szentel és pedig oly módon, hogy f. hó 28-án tartandó ötödik hangversenyének programját legnagyobb részt Wagner műveiből állítja egybe. Ehhez képest a műsor lényeges változtatásokat szenvedett. Hatodik és egyúttal ebben az idényben utolsó hangversenyüket a filharmonikusok március hó 14-én fogják megtartani.

\* **A koldusdiák** első előadása e héten esütörtökön vagy pénteken lesz a népszínházban. A darabban a népszínház legjobb operette-erői fognak játszani Vidor és Kassai kivételével. A címszerepet Blaha Luiza asszony, a két grófi leányt pedig Hegyi Avanka és Pálmai Ilka játsszák.

**Figyelmeztetés!**

Kitűnő zongorahangoló  
**MAGRINI A.**

ajánlatik mindennemű  
zongora-hangolás, javítás és bő-  
zésére.

Megtudható a társulat zeneműkeres-  
kedésében váci utca 3.

**NEMECSEKE JÓZSEF**

**Mignon** zongorák. Tartós kitűnő hang-  
szerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

**„Produktiv szövetkezet.”**

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű  
„Bösendorfer” zongoragyárából el-  
szakadt 60 munkás alapította s ma  
már méltán vetekedik az anyaggyár  
készítményeivel.

Tekintve a kitűnő minőséget  
a legolcsóbb hangszer. Külö-  
nösen ajánlatos az úgyneve-  
zett **„Mignon zongorák.”**

A nagy arany eremmel kitüntetve.

**SCHMIDT FERENCZ**

**Bösendorfer tanítványa.**

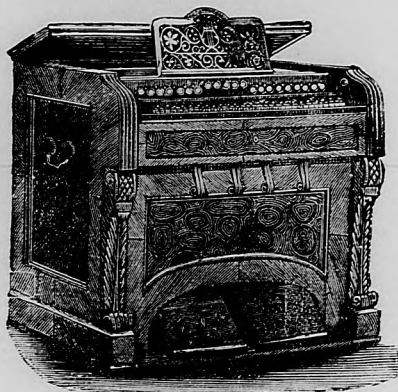
Jó minőségű tartós zongorák:

Rövid szalon, diófából.  
„ „ „ fekete.

Árjegyzék küldetik díj nélkül.

**CARL HAMBURGER**

zongoragyáros



A legkitűnőbb  
**„Harmoniumok”**  
Tietz Péter utóda  
Kotykwicz Teofil  
gyára

A legjobb minőségű Harmo-  
niumok nagy választéka.  
Hangverseny- és szalon-har-  
moniumok. Prolongement és  
Percussióval. Templomok és  
iskolák számára 100 forinttól  
föléle.

Több évi jótállás!

Árjegyzék kívánatra  
bérmentve küldetnek.

**J. Heitzmann és fia**

és kir. udvari zongoragyáros

Első rangú gyár, mely külö-  
nösen arról nevezetes, hogy  
a legtartósabb hangszereket  
készíti. Zongorái az egész vi-  
lágban el vannak terjedve. S  
mindenütt egyaránt kelendő-  
ségnek és kedveltségnek ör-  
vendenek. Birja a legmaga-  
sabb kitüntetések.

! Farsangi tréfa!

**Grelot (csörgő) polka**

kézre való csörgővel együtt  
kapható minden könyv- és  
zenemű-kereskedésben.

**Zenetanárok lakcimelei:**

**Zongora.**

- Aggházi Károly nemz. zen. tan. Akad.-ut 11.
- Bartay János „ „ Váci-utca 10.
- Schütoze Rezső „ „ N.-korona-u 4.
- Khayil Antal Thonet udvar
- Erney József „ „ Kerepesi-út 24.
- Huber Károly „ „ Uj tőzsdeépület
- Dr. Popper Ármán Sugár út 80. sz.
- Ziegler János Király utca 35. sz.
- Koschirz János Sugár út 89. sz.
- Kindtner Károly Vas utca 17. sz.
- Vajdaffy Béla Külső dob utca 49.
- Tomka István Molnár utca 20. sz.
- Krisztinkovich Béla Hungaria szálloda
- Gobbi Henrik Ferenc-József rakpart 18. sz.
- Rausch Károly Hunyady utca 3. sz.
- Kühn Miksa Károly körút 11. sz.
- Drescher Raimund Kerepesi út Kerepesi udv.
- Sipos Antal Keeskeméti utca Geisztház
- Zimay László Molnár utca 37.
- Székely Imre Szerb utca 2.
- Avar Alajos, Itakosárok-utca.

**Harmonium és Orgona.**

Erney József Kerepesi út 24.

**Ének.**

- Aggházi Károly Akadémia utca 11. sz.
- Huber Károly Uj tőzsde-épület
- Pauli Richard Dohány utca 28.
- Passy Cornet asszony Múzeum körút
- Igerics Katalin Lipót utca 6.
- Ulrich Cécilie Albrecht ut 6.
- Schmidt József Lipót utca 19.
- Puks Ferencz Klauzál utca 4.

**Zeneszerzés.**

- Aggházi Károly Akadémia utca 11.
- Erney József Kerepesi út 24.
- Puks Ferencz Klauzál utca 4.
- Huber Károly Uj tőzsde-épület
- Nicolitsch Sándor Kazinczy utca 17.

**Hegedű.**

- Huber Károly Uj tőzsde-épület
- Gobbi Alajos Magyar utca 36.
- Pischinger Alajos Dohány utca 45.
- Kis Péter Sándor utca 5.
- Frankhauser Károly Diófa utca 18.
- Mészáros József Tüzoltó utca 10.

**HEVESI B.**

zongoragyáros

Kitűnő hazai gyártmány,  
mely különösen szoliditása  
és tartóssága által tűnik ki.  
Ezen minden tekintetben  
ajánlatos zongorák főgynök-  
sége a társulat birja s zong-  
oratermében mindig megte-  
kinthetők.

**Uj találmány!**

**Vonó hangszerek,  
hegedűk  
és gordonkák,**

melyek teljesen pótolják az olasz  
mesterek műveit. A hang ép oly erős  
és nemes, mint a régi hangszereké.

**Noebe készítményei!**

Csakis a Harmoniánál, Buda-  
pesten kaphatók.

Világhírű szaktekintélyek elismerés-  
sel nyilatkoznak e feltűnést keltett  
tűneményszerű hangszerekről  
Egy hegedű ára, csinos tokban 100 frt.  
Egy gordonka ára, csinos tokban  
150 frt.

**MARTIN WESSELY**  
zongoragyáros.

Különös speciális az úgynevezett  
„Diminutiv” zongora, legkisebb alak  
s mégis erős, tömör hang. Bár milyen  
kiesi szobában is elfér. Az egész zong-  
ora 1 1/2 méter. Különféle érmek.

**HOYER**

vonó-hangszer készítő

Gyönyörű imitációk külö-  
nösen műkedvelők figyel-  
mébe ajánlatos.

**EHRBAR**

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás  
remekei közé tartoznak. Tartósságra  
utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak  
köszönheti e gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Szalon Stucz, diófa  
„ „ fekete

keresztthúrozott és egyszerű.

**PETROV**

zongoragyár.

Legolcsóbb zongorák.

**Souczerk Máttyás**

zongoragyár

olesó és tartós gyártmány

a »Harmonia« zong-  
oratermében min-  
dig készletben van.

**„HARMONIA”**

zeneműkereskedésben  
kaphatók valódi legfinomabb francia

**hegedű- és gordonka-  
hurok és gyanta.**

A világhírű *Voirin-féle* vonók  
raktáron tartatnak.

Vidékről jövő megrendelések  
pontosan teljesítetnek.